

IX.

AANSPRAAK

BIJ DE OPENING DER

TWEEDE ALGEMEENE VERGADERING,

DOOR DEN VICE-PRESIDENT VAN HET HOOFDBESTUUR

Prof. Dr. G. J. MULDER.

GEACHTE KUNSTBROEDERS!

Toen onze waarde Voorzitter mij uitnoodigde, om u van deze plaats te begroeten, antwoordde ik, dat er slechts één in ons midden is, die daartoe het regt bij uitnemendheid bezit, — hij namelijk, die uw Voorzitter is; — hij, die met algemeene stemmen is uitverkoren, om aan deze zoo gewigtige maatschappij het eerst ten kroon te verstrekken; — hij eindelijk, van wien wij allen zonder najver zeggen: *hic est pater sanitatis ac conservator, hic dolores curat, hic, ut uno verbo dicam, medicorum omnium facile princeps est!* Maar het mogt niet baten: hij hebbe het dan zich zelve te danken, wanneer ik zijne zedigheit niet spaar en hem in dezen kring openlijk herhaal, wat in een' vriendenbrief wel mogt bevat zijn.

Nu het mij echter eenmaal is opgedragen, u welkom te heeten op dezen dag, wil ik voor niemand onderdoen in hartelijkheid. Ik besef het levendig, hoeveel eer het is, de vertegenwoordigers van meer dan een derde van de priesters van ESCULAAP uit Nederland het welkom toe te roepen;

hoeveel eer het is voor een' ontrouwe, die den staf weg-wierp, om de balans in de hand te nemen. Verschoont mijn' euvelmoed, wanneer ik u als kunstbroeders begroet, — verschoont mijn' euvelmoed, als ik het waag, de plaats van zoo veel waardiger te bekleeden.

Wij verkeerden in de *tweede algemeene vergadering der Maatschappij tot Bevordering der Geneeskunst in Nederland!* eene vergadering van afgevaardigden en leden, eene algemeene, waarop van alle oorden des vaderlands zij zamen komen, die hun leven aan het heil der menschheid hebben toegewijd, — zamen komen, om den broederband naauwer en naauwer toe te halen en om, met God in het oog en de hand op het hart, te streven naar het betere.

Het is een uitmuntend verschijnsel! En roep ik u het welkom toe: geloof mij, dat ik het diep gevoel, wat het beteekent, u allen voor dat doel hier zamen te zien. En gij, Heer Staatsraad, Oud-Raad-Adviseur voor de zaken der Geneeskunde! geloof mij, dat ik het mij tot een bijzonder voorregt reken, u mede van deze plaats te mogen begroeten.

Veel te lang hadden de geneeskunstoefenaren van Nederland, die kunstbroeders zijn, in het oog van sommigen, naauwelijks kunstneven of kunstachterneven geschenen. Men sprak van naijver, die er tusschen hen bestond, en, hoezeer wij verzekeren kunnen, dat daarin veel overdreven werd, mag het toch in deze kunst, de edelste van alle, somtijds geweest zijn, als in de kunst in het algemeen, dat de naijver van hare beoefenaars niet geheel verwijderd bleef.

Is er nu één middel, waardoor onedele naijver kan worden weggevaagd: het is het zamen streven naar het betere! Ons zamenzijn reeds vereffent de kleine verschillen, die verwijdering zoo vaak scheppen en voeden kan. Hooren wij elkander en spreken we zamen, dan ziet men, dat het zoo kwaad niet is gemeend! De welwillendheid brengt toegenegenheid voort, en al ware er niets anders dan hetgeen daardoor onder kunstbroeders wordt in het leven geroepen, dan nog zou ik eene algemeene Nederland-

sche Maatschappij der Geneeskunde, een zegen noemen voor deze dagen.

RAMAER, de stichter dier maatschappij, heeft het ingezien, dat alle neefschap, zoo zij bestaat, moet ophouden en voor echte broederschap behoort plaats te maken. Eere hem, wiens ijver niet rustte, voor hij dit groote doel had bereikt!

Maar viel er wel zoo veel te vereffenen? of kostte het eene oneindige moeite, om het gebouw op te trekken? werd er niet een tal van jaren gevorderd, om de tegenwoordige leden bijeen te brengen en hen voor het zedelijk ligchaam, in welks midden wij verkeerden, te winnen? Er viel te ordenen en vast te stellen; dat was de moeite, die onvermijdelijk moest worden aangewend; maar naauwelijks was dit geschied, of van alle kanten stroomde men zamen, om verschillende takken te schragen van een' gemeenschappelijken stam, die een sieraad is voor het vaderland. Nog geene twee jaren staat hij daar die statige eik, wien gij eeuwen zoudt toekennen. Stormen heeft hij nog niet getroeserd, maar dat zij komen, de orkanen: zijne wortels zijn gegrondvest in een' bodem, waaruit het krachtigste voedsel geput wordt, waarin de hechtste steunsels voorhanden zijn. Geen nabuur overschaduwet hem, alleen staat hij daar, vast en onbewegelijk, met de beste levenssappen doortrokken, vruchten opleverende voor u en voor mij, voor de menscheit, wier dienaars wij zijn.

Ik kan de meening van hen niet deelen, die beweren, dat juist deze tijd bij tegenstelling gekenmerkt is door het scheppen van vereenigingen. Waar ik mijne oogen, althans in ons vaderland, henen wend, zie ik maatschappijen en genootschappen, die bijna geen van allen kinderen van deze eeuw zijn. Onze maatschappij der geneeskunde heeft een' dieperen grond dan slechts gewrocht te wezen van den tijdgeest, die voorbij gaat en plaats maakt voor een' anderen.

Noch een' voorgaanden, noch den tegenwoordigen tijdgeest acht ik zoo hoog, dat ik aan hem de eere zou toekennen, kunstbroeders tot één gemeenschappelijken doel te vereenigen, kunstbroeders, wier zin en streven sedert eeuwen één en

hetzelfde is geweest en altoos één en hetzelfde blijven zal. Zoo min als de vriendschap ooit een afdruksel van een' tijdgeest is geweest en zich van toen aan in de harten zou hebben voortgeplant, zoo min is het ook de broederschap van kunsttoefenaren. De behoefte tot verbroedering bestond, naar hare bevrediging werd gehaakt. Maar er behoorde een hart toe, als dat van RAMAER, eene belangstelling als de zijne, — er behoorde een vriendenkring toe, met al zijne vertakkingen door het gansche vaderland, zoo als de vriendenkring van den wêlwillenden hoofdbestuurder uit Zutphen is, om dat in het leven te roepen, waarop honderden en duizenden vroeger en later in ons land zullen hebben uitgezien, — waarvan ik zelf reeds vóór 25 jaren heb gedroomd, maar welke droomen eerst voor twee jaren verwezenlijkt zijn.

Het is de waarachtige eenstemmigheid en eensgezindheid, die in de kunst behoort te bestaan, waarop de plant als op den vruchtbaarsten bodem, onmiddellijk zoo welig kon voorttellen en zich ontwikkelen. Zonder die eensgezindheid zouden reglementen noch statuten gebaat hebben, om het aanzijn der maatschappij, die nimmermeer vernietigd worden zal, zoo lang Nederland Nederland blijft, kracht en duurzaamheid te geven. Die eensgezindheid, in de kunst noodzakelijk, tot het wezen der kunst behoorende, is in de ziel van hare dienaars afgedrukt. Wel denken en handelen niet allen naar ééne norm, maar velen streven toch naar die eenheid en niemand onzer is er, die niet uitroept: zoo als er slechts ééne geneeskunde is, zoo behoort ook elkeen er met alle kracht naar te streven, om haar slechts op ééne wijze lief te hebben en te dienen.

Ik vraag u, geachte kunstbroeders! of de grondslag der wetenschap niet één, of de natuurstudie, welke dien grondslag uitmaakt, niet dezelfde is voor elken dienaar der geneeskunst? Ik vraag u, of het object der kunst: de mensch! in zijn stoffelijk en geestelijk bestaan, niet overal en altoos aan dezelfde algemeene wetten is gebonden? of de invloeden, die hem beheerschen, met al de duizendvoudige verscheidenheid, die zij opleveren, toch niet overal en altoos door dezelfde regelmaat bepaald worden? Ik vraag u eindelijk, of de stelling van den arts tegen over zijne natuurgenooten

niet altoos eene en dezelfde is, en of de verscheidenheid, die er in de wetenschap en de kunst nog overig is, niet slechts de teekenen zijn van het nog onvolkomene, het nog gebrekkige van datgene, welks eenheid het doel van ons aller streven behoort te wezen?

Zoo noem ik dan onze maatschappij niet uit den voorbijaanden tijdgeest ontsproten, maar uit hetgeen eeuwig en onveranderlijk is, ontstaan. Het is de natuur zelve, waarin zij gegrondvest is, de stoffelijke en de geestelijke, die niet door tijd, maar door den Oneindige is in het leven geroepen.

Is dat dan de grondslag der kunst, dan is de grondslag eener maatschappij dier kunst geen andere. Zij wil als middel van vereeniging, dat op ruimere schaal voor de kunst wezen, wat elke arts naar zijn vermogen tracht en wenscht, waarnaar hij streeft en waarin hij zijne hope stelt. *Zij strekt tot leering en tot ontwikkeling; zij schraagt den kunstoesenaar bij de uitoefening van zijn zoo zwaar en moeijelijk beroep; zij bevestigt zijne stelling in de maatschappij en vergroot door eendragtige samenwerking den invloed, dien de edele kunst op den geheelen Staat vermag uit te oefenen.*

Zij strekt tot leering en tot ontwikkeling! ARS LONGA, VITA BREVIS, OCCASIO PRAECEPTA, JUDICIUM DIFFICILE.

Is er van eenig deel der menschelijke kennis met regt te beweren, dat men als grijsaard, na een lang leven zijne krachten gewijd te hebben aan het opzamelen van kundigheden, nog zeggen moet: ik heb de oppervlakte slechts aangeraakt, — dan is het voorzeker waar van die oneindige wetenschap, welke geneeskunde heet. Inzonderheid mag zulk een beweren in dezen tijd voor waar worden erkend, nu er van alle kanten nieuwe bouwstoffen worden aangevoerd uit het gebied der natuur- en scheikunde, uit dat der ziektekunde en geneesmiddelleer, nu er geheel nieuwe takken van wetenschap geschapen worden, wier invloed op de kunst met elken dag grooter wordt. — Zal de kunstoesenaar, die zijn leven wijden moet aan het heil van anderen, die rusteloos zwoegen moet, om het leven en de gezondheid zijner medeburgers in bescherming te nemen, die massa nieuwe bouwstoffen opzamelen en verarbeiden? Wie geeft hem daar-

toe den tijd en de kracht? — De afdeelingen onzer maatschappij zijn dáár, om, juist in den zin, waarin de regtschappen arts ze behoeft, hem daarin geen vreemdeling te doen blijven. Hij hoort van den eenen in kort bestek voordragen, wat de natuur-wetenschappen, van den anderen, wat de ontleedkunde of natuurleer van den mensch wetenswaardigs hebben aangebragt. Hij verneemt de vorderingen, die op het gebied der praktische, of staats-, of geregtelijke geneeskunde gemaakt zijn, en neemt het zijne er uit op en doet er zijn voordeel mede. Zóó wordt het: *vis unita fortior*; zoo is er leering en ontwikkeling; zoo vervult het zamenzijn eene behoefte, die met den besten wil der wereld door geen' kunst oefenaar alleen vervuld worden kan!

Maar er is nog eene andere zeer gewigtige zijde van die onderlinge leering. In de kunst kan men te *oud* en te *jong* zijn. Te jong, wanneer men nog te veel met schoolsche dingen is opgevuld; wanneer men het dictatenstof nog niet heeft afgeschud, men nog aan bepalingen en verdeelingen blijft hangen, waarvan de natuur niets weet of verstaat, maar die in het compendium het factotum waren. — Een helder en klaar inzien in hetgeen *is*, om het even of het in een boek voorkomt of niet, dat is het, wat de kunst oefenaar behoeft. En hoe zal de jeugdige arts, die nog eerst geproefd heeft aan het onmetelijke, dat verstaan? Hij loopt met het nieuwe weg, omdat hem *alles* nieuw en vreemd is; hij hecht onwrikbaar aan het weten, terwijl hij dikwerf zijne onkunde belijden moest; hij draaft op theoriën voort, of ziet zijn heil bij voorkeur in deze of gene rigting, die in deze dagen aan het geheel eenzijdig gegeven wordt. — Te oud, wanneer men verzuimt, den gang der wetenschap te volgen; wanneer men aan routine verslaafd, zich opsluit in den engen kring van eigene ervaringen, die somtijds van een eenzijdig standpunt worden opgevat en geheel iets anders schijnen te beteekenen, dan zij in werkelijkheid uitdrukken. — Hoe zal de kunst, naar hare tegenwoordige hoogte, ontdaan van alle mode, maar als zuivere ervaringsuitkomst door hem anders dan gebrekkig worden uitgeoefend, indien hij slechts zijne eigene ervaringen in zich opneemt?

De afdeelingen zijn wederom daar, om de jongere artsen en de ouderen elkander tot leering te doen strekken. De nieuwlichter zal getemperd, de routinier zal opgewekt worden; beide zullen zij elkander dankbaar moeten zijn voor de vereffening van verschillen. — Zijn wij opregt M. H.! nieuwlichters en routiniers zijn wij op onze beurt allen zonder onderscheid; het is het zamen wisselen, dat in staat is, ons voor beiden te behoeden.

Met dankbaarheid sluiten wij ons dan steeds inniger en inniger aan eene vereeniging, die ons tot leering en ontwikkeling strekt, die gapingen in onze kennis aanvult, die ons onze eenzijdigheid en bekrompenheid ontneeft, in welke wij allen in meerdere of mindere mate vervallen, wanneer wij niet zien en hooren, hoe anderen onze stokpaardjes beschouwen, onze troetelmethode beoordeelen. Het vriendschappelijk tegenspreken: ik vraag het u, broeders in de kunst! of er een beter middel is van leering en ontwikkeling?

De maatschappij der geneeskunde *schraagt den kunstoesenaar bij de uitoefening van zijn zoo zwaar en moeilijik beroep*. Nergens, mag ik wederom zeggen, is de omvang van ervaring, die tot de uitoefening van eenig beroep gevorderd wordt, zoo groot, als in de kunst, die 's menschen zedelijik en stoffelijik heil beoogt. De jeugdige kunstbroeder, vaak van licht en raad verstoken, behoeft zoo veel ervaring, als de man, wiens leven geheel aan de toepassing zijner wetenschap gewijd was. Maar hij vindt die nergens. Rusteloos zoekt hij bevrediging voor zijn beklemd gemoed in de schriften, die hem ten dienste staan; maar die schriften geven hem geen antwoord op zijne vragen; alleen de ervaring kan hem geven, wat hij behoeft.

De maatschappij der geneeskunde, die de kunstbroeders vereenigt, brengt ongemerkt toenadering voort, zoodat de jongeren aan de ouderen vragen durven rigten en de ouderen raad verleenen willen. Maar omgekeerd, maken de jongeren de ouderen ook opmerkzaam op schijn-ervaringen. Zij meenden soms waargenomen te hebben, wat den toets niet kan doorstaan. Het licht van anderen, daarop geworpen, doet het uitkomen, dat de waarnemer zich zelve misleid heeft.

Men heeft hem eene dwaling ontnomen en daardoor der menschheid heil verschafft, want hij wacht zich daarvoor in de toekomst.

Gelukkig degenen, die alzoo de gelegenheid hebben, den kring hunner eigene ervaring uit te breiden, of te louteren.

Ik durf het u allen met gerustheid vragen, M. H.! is dat niet alleen reeds meer dan voldoende, om onze maatschappij te noemen een voortreffelijk middel, om den kunstoenaar te schragen in zijn zoo moeilijk beroep? — Elk deelt zijne uitkomsten, zijne beschouwingen, zijne overwegingen mede: een geneeskundige kring is een codex observatorium, een levende codex, die door elkeen, welke tot dien kring behoort, kan worden opgeslagen. Handhaven wij die kringen, M. H.! zij zullen van gezegende gevolgen zijn in de toekomst; ja zij zijn dit nu reeds; honderde lijders hebben welligt reeds heil van de wisseling getrokken, welke in die kringen door u is gevoerd.

Maar ik zou u den steun, dien kunstoenaren elkander door de maatschappij der geneeskunde geven kunnen, eenzijdig geschetst hebben, wanneer ik uwe aandacht enkel bepaalde bij de heilrijke gevolgen, die lijders smaken van den welwillenden omgang der geneeskunstoenaren onderling.

De geneeskundige is bezwaard met een' last, waarvan geen schepsel een denkbeeld heeft, die dien last niet met zijne eigene schouders te torschen heeft gehad. Zwoegende en tobende van den ochtend tot den avond, rust en ontspanning missende, opoffering op opoffering zich getroostende, is hij het juist, wien het toekomt, ergens steun te vinden. In zijn gezin moge hij liefde en huisselijk geluk smaken; in zijn vriendenkring moge hij zich verpozen; maar hij staat dan nog als kunstoenaar alleen. Het zijn zijne kunstbroeders, die, als zij tevens zijne vrienden zijn, hem bemoedigen en opwekken; zij, die hetzelfde lot met hem deelen, zij, die hem het best verstaan, zij, die hem in zijn bedrijf begrijpen en alzoo beter dan anderen in staat zijn, om hem een' riem onder het hart te brengen, wanneer de overlast zijne schouders dreigt te doen bukken.

Bij eigene ziekte staan hem die broeders trouw nabij, wel gevoelende, dat het een helper van medemenschen is, die thans hulp behoeft, — zijne lijdens worden zoo verzorgd, als hij het zelf zou gedaan hebben.

Ziet, M. H.! dat zijn de vruchten van eene maatschappij, waarin het doel is: vermeerdering van den band, die alle broeders der kunst naauwer zamen vereenigt.

De maatschappij der geneeskunde *bevestigt de stelling van den kunstoeffenaar in de maatschappij der menschen.*

Het is het groote publiek niet euvel te nemen, dat het een' tak van wetenschap en kunst, die naar zijn' aard in zekere nevelen gehuld is, niet verstaat; dat het oordeelt, naar mate het in dezen wijs is. Wat al schuinsche beschouwingen over kunst en kunstoeffenaars! wat al verschillen, naar mate dat publiek tot zekere laagte of hoogte in beschaving is gekomen! wat al vreemdsoortige gevolgen van den invloed van den arts op lijdenden en omstanders! Die vreemdsoortigheid, die verscheidenheid worden geschraagd door de individualiteiten der geneeskunstoeffenaars. Zie ik in de kunst vooral eene brood- of geldwinning, ik zal het publiek, dat naar mij ziet, opvoeden in dien geest. *Dat Galenus opes* roept men mij na, eer ik het vermoed. — Zijt gij de hartelijke, de trouwe, de belanglooze helper van lijdenden, de innige trooster van bedroefden, de raadsman en de steun van bedrukten, het publiek zal in u uwe kunst liefhebben en hoog waarden. — Ben ik de ruwe, hardvochtige, koele receptenschrijver, die wegloopt, indien hij eenige regelen latijn heeft nedergelegd, men zal in mij de kunst beklagen, die de liefde bovenal op den voorgrond hebben moest. — Zijt gij de man, die alles voor uwe rekening neemt, wat het heil der zieken betreft, die alles verzorgt en u boven niets verheven acht, men zal in u de kunst achten als een' zegen Gods, over het menschedom uitgestort!

Ik vraag u wederom, geëerde kunstbroeders! of onze maatschappij er niet toe strekt, om elkander op te voeden, niet slechts om elkander te leeren of verstandelijk te ontwikkelen, niet slechts om elkander te schragen, in de uitoefening van het zoo moeilijk beroep. maar om elkander

op te voeden en zedelijk beter te maken? Uw voorbeeld zal mij tot navolging opwekken; uw geest zal meer en meer in mij varen, wanneer ik de ware humaniteit op uw gelaat mag lezen in den gemeenzamen omgang; wanneer ik hetgeen waarachtig goed is, in uwe handelingen zie doorstralen. — Zoo doende wordt mij de maatschappij der geneeskunde een waarachtig opvoedings-instituut, waarboven zich niemand verheven achten mag; want niemand is volmaakt. — De vriendenkringen smelten zamen met de kringen van kunstoeffenaars en alzoo wordt de geest, die van u en mij uitgaat een zoodanige, waardoor de massa der leeken wordt gedwongen door zedelijken dwang, om aan u en aan mij, en in ons aan de kunst, die achting toe te kennen, welke de *ars salutifera* zoo ruimschoots verdient.

Waar de kunstbroeders elkander achten en waarderen, daar is de kunst geacht, daar zijn hare gevolgen heilrijk, daar is haar invloed onmetelijk, daar is het heil, dat zij sticht, in waarheid een zegen te noemen. — Onze maatschappij zal dat alles bevorderen; zij heeft het reeds bevorderd, meer dan iemand onzer vermoedt.

Dubbel klimt nog hare waarde, wanneer wij bespeuren, dat door *eendragtige samenwerking de invloed wordt vergroot, dien de edele kunst op den geheelen Staat vermag uit te oefenen.*

Zoo als het algemeene in waarde het bijzondere overtreft, zoo is ook hetgeen van de kunst uitgaat in het vaststellen van algemeene regelen voor gezondheid en bewaring des levens, verheven boven het individuële streven van elken kunstoeffenaar, om het heil van een individu te bevorderen. En hoe zult gij algemeene regelen vaststellen, hoe algemeene en doeltreffende maatregelen in het leven roepen, indien gij, broeders van ééne kunst! elkander niet kent, niet verstaat, niet helpt? Hierin heb ik al wederom redenen genoeg, om eene maatschappij, waarin zich kunstoeffenaars vereenigen tot leering, tot steun, tot opvoeding, hoog te waarderen; want straks komen er algemeene volksrampen, waarin de geneeskunde als geluksengel optreden kan, ja optreden moet; straks zijn er algemeene maatregelen te beramen en ten uitvoer te leggen; ziet alle kunst-

oefenaars staan als één man gereed, om daarin te zoeken naar het beste. Er is geen naijver, er is eensgezindheid; er is geene vreemdelingschap, er is bekendheid, vriendschap zelfs, die schraagt en bevordert, wat, zonder tegennegeheid en welwillendheid, op het papier moge opgemaakt, maar niet als bezielend element in toepassing gebragt zal worden.

Het is waar: uit dit oogpunt beschouwd, heeft onze maatschappij nog weinig gedaan; zij heeft nog weinig kunnen doen, omdat zij daartoe tijd behoeft, dien zij zich zelve nog niet heeft kunnen geven. Maar zij zal zich niet laten wachten en begint reeds thans met deze hooge roeping naar waarde te vervullen.

Ik noem u slechts de in project zijnde wetten en verordeningen voor de geneeskunde van ons vaderland. Die wetten en verordeningen, voorzeker zoodanig bijeen gebragt, dat men voor alles, wat er in voorkomt, gronden kan aanvoeren, moeten echter door de kunstoefenaars onderzocht en beoordeeld worden.

Zoo verre mij bekend is, zijn er noch bij de Hooge Regering, noch in de Tweede Kamer der Staten-Generaal lieden, die in staat zijn, dat project geheel en grondig te beoordeelen. Zullen nu die verordeningen, zonder een goed onderzoek, in het leven geroepen worden, worden ingediend door het Bestuur, dat ze niet toetsen, worden aangenomen door de Staten-Generaal, die ze niet beoordeelen kunnen, dan staat het te wachten, dat, met al de zorg aan dien arbeid besteed, met al het streven, om aan de behoefte van de geneeskunde in Nederland te voldoen, hetgeen — ik kan het plegtig verklaren — het eenige streven der Staats-Commissie is geweest, die arbeid toch niet voldoen zal.

Ik spreek weder niet van den tijdgeest, die alles wil onderzocht hebben door het algemeen, wat voor dat algemeen van waarde is; ik stel mij ook hier boven den tijdgeest, en meen, dat het nu en altoos pligt is, dat de deskundigen worden gehoord. De deskundigen behoorden den Staat te besturen. Gij, M. H.! zijt hierin de deskundigen; uw oordeel, eerlijk en met naauwgezetheid opgemaakt, na

een grondig en uitvoerig onderzoek, moet tot wet verheven worden en de Staten-Generaal mogen niet anders, omdat zij desonkundigen in de geneeskunde zijn, dan uw oordeel volgen; — zij zijn er voor het verband, voor de eenheid, niet voor het uitspreken van een oordeel over dingen, waarvan zij geene kennis hebben. Zij zijn de *Staten-Generaal*, gij zijt de *Staten-Speciaal*!

De maatschappij der geneeskunde, zij is het vooral, die ik onder den naam van Staten-Speciaal in deze aangelegenheid beschouw. De Commissie heeft voorstellen gedaan; gij zult ze grondig en met een onbevangen gemoed toetsen, gij zult dat in massa doen; er zal eene eenheid in oordeel uit te voorschijn treden, waarmede Commissie en Regering en Staten-Generaal vrede hebben zullen.

Maar dit, hoe gewichtig ook, is slechts een deel van den algemeenen heilzamen invloed, dien de maatschappij der geneeskunde op den geheelen Staat zal uitoefenen, wanneer zij eenige meerdere levensjaren zal geteld hebben. Juist omdat er tot voor twee jaren geene algemeene maatschappij der geneeskunde is geweest, is de geheele verhouding van de geneeskunde tot den Staat en van den Staat tot de geneeskunde in Nederland, nog als een braak liggend land, waarop het onkruid welig voorttiert, onkruid, dat telkens wel door den ploeg bedolven wordt, maar slechts, om zijne zaden op nieuw te doen wortel schieten en als nieuw onkruid aan het licht te treden. — Het is uwe roeping, mijne geëerde kunstbroeders! juist omdat Regering en Staten-Generaal uit hunnen aard desonkundigen zijn in de onmetelijke geneeskunde, om u die verhouding aan te trekken, om dat onkruid met wortel en al uit te roeijen en om op den akker goed, gezond zaad te strooijen, opdat het welig opschiet en vruchten drage!

Er is in Nederland nog geene Staats-Geneeskunde bekend; er is in Nederland nog — slechts bij name — eene Geregte Geneeskunde bij het publiek onderscheiden; — de geneeskundige opvoeding der jeugd is en wordt verwaarloosd; — wat is er niet al, M. H.! dat tot den kring van onze maatschappij behoort; welke zijn niet de dure verplichtingen, die op ons rusten, om het vaderland daarin niet langer te laten voort-

hinken op de leemten, die er nog in groote menigte bestaan. Vooral in deze dagen, nu men zich afslooft, om te bepalen, of onze Staat in een' rok of in een' jas zal gekleed gaan, nu men meer nog dan vroeger de kiemen van welvaren, van een gezond en veerkrachtig leven van dien Staat voorbij ziet; — in deze dagen vooral moet onze maatschappij hare pligten diep beseffen. Doet zij het niet, dan zal het niemand doen...! Geloof mij, M. H.! dan zal het niemand doen!

In zulk eene vereeniging u hartelijk welkom te wenschen: inderdaad, het is een der gelukkigste oogenblikken in mijn leven, waarop ik u van deze plaats begroeten mag.

In naam van onzen geachten Voorzitter, verklaar ik deze tweede algemeene vergadering van de maatschappij der geneeskunde geopend.

